

4.9.2013

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto

Viite Lausuntopyyntö 5.7.2013, YM028:00/2011

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa nitraattiasetuksen uudistamiseksi asetetun työryhmän laatimasta ehdotuksesta valtioneuvoston asetukseksi eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin päästöjen rajoittamisesta. Ehdotuksella korvattaisiin voimassa oleva valtioneuvoston asetus maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000). Pohjois-Karjalan ELY-keskus pitää nitraattiasetuksen uudistamista ja selkeyttämistä tarpeellisenä. Asetuksella tullessaan säätämään maa- ja puutarhatalouden ympäristönsuojelun ns. perustasosta, jota tulee noudattaa kaikilla tiloilla ja muussa soveltamissäädöksen mukaisessa toiminnassa.

Lausunnossa esitetään useita yksityiskohtaisia tarkennuksia ja täsmennyksiä mm. valvontatyön helpottamiseksi. Mikäli niitä ei ole mahdollista sisällyttää varsinaiseen säädöstekstiin, ELY-keskus esittää valmisteltavaksi erillinen soveltamisohje, joka täydentäisi asetusta. Asetusta selventävä ohjeistus on ollut käytössä myös voimassa olevan asetuksen soveltamisessa.

Voimassa oleva nitraattidirektiivin täytäntöön panemiseksi annetun nitraattiasetuksen noudattaminen kuuluu EU:n maataloustukien ns. täydentävien ehtojen lakisääteisiin hoitovaatimuksiin. Uudistetussa asetuksessa soveltamisalaa laajennettaisiin myös fosforin käyttöön lannoitteena ja lisäksi siihen sisällytettäisiin toimenpiteitä ilmapäästöjen ehkäisemiseksi. Asetuksessa tulisi olla selkeästi määriteltynä ne nitraattidirektiivin edellyttämät vaatimukset, joita valvotaan osana täydentäviä ehtoja.

Lausunto sisältää Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen Y- ja E-vastuualueiden kannanotot asetusehdotukseen.

2 § Soveltaminen

Ehdotuksessa todetaan, että asetusta sovelletaan maa- ja puutarhatalouden harjoittamisessa. Maa- ja puutarhatalous on määriteltä. Milloin toiminta katsotaan kyseisen toiminnan harjoittamiseksi? Koskeeko asetus myös esim. parin aarin kotitarvekasvien pitäjiä vai edellytetäänkö ammattimaista toimintaa? Onko rajana maataloustulon tai elinkeinotulon saanti? Entä esimerkiksi pienimuotoisen hevostalouden harjoittaminen? Soveltamisala tulisi täsmentää.

Myös 5 §:ssä käytetty tila-sana on tarpeen määritellä.

Tilatason mädätys- ja biokaasulaitoksissa voidaan käsitellä maataloudesta peräisin olevia nitraatteja sisältäviä aineksia. Onko tämä huomioitu asetusluonnoksessa?

3 § Määritelmät

Kelluvaksi katteeksi voidaan määritelmän mukaan katsoa myös naudan liettelanta silloin kun se on kuorettunut. Valvonnan näkökulmasta tämä vaatisi selvennystä. Perustelumuistiossa viitataan tapauskohtaiseen harkintaan; tarkoitetaanko, että kuorettuneen lannan hyväksyminen kelluvaksi katteeksi ratkaistaisiin varsinaisesti lupakäsittelyn yhteydessä (vrt. 17 § siirtymäsäännös)?

Orgaanisilla sivujakeilla tarkoitetaan asetusehdotuksen mukaan maa- ja puutarhatalouden harjoittamisessa muodostuvia kiinteitä ja nestemäisiä orgaanisia jakeita, jotka eivät ole lannoitevalmisteita, kuten säilörehun puristeneste ja jaloittelualueiden valumavedet ja niiden lietteet. Ovatko rehutähteet ja ylijäämärehut, esimerkiksi vanhat säilörehupaalit kaikilta osiltaan orgaanisia sivujakeita? Tuleeko ne sisällyttää määritelmään vai tulisiko ne määritellä orgaanisina materiaaleina?

Vesistöllä tarkoitetaan järveä, lampea, jokea, puroa ja muuta luonnollista vesialuetta sekä tekojärveä, kanavaa ja muuta vastaavaa keinotekoisia vesialuetta; vesistönä ei kuitenkaan pidetä noroa, ojaa ja lähdettä. Mihin kategoriaan noro ja lähde sekä lähteestä tuleva uoma kuuluvat?

4§ Eläinsuojien ja rakennelmien sijoittaminen

Pykälän mukaan eläinsuojia tai lannan-, ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilaa, tuotantoeläinten jaloittelualueita ja ulkotarhojen ruokinta- ja juottopaikkoja ei saa sijoittaa:

- 1) pohjavesialueelle, jollei maaperäselvitysten perusteella osoiteta, että tällaiselle alueelle sijoittaminen ei aiheuta pohjavesien pilaantumista tai sen vaaraa;
- 2) tulvanalaiselle alueelle;
- 3) alle 50 metrin etäisyydelle vesistöstä, talousvesikäytössä olevasta kaivosta tai lähteestä;
- 4) alle 25 metrin etäisyydelle valtaojasta.

ELY-keskus pitää pinta- ja pohjavesien suojelun kannalta perusteltuna eläinsuojien ja rakennelmien sijoittamista koskevan selkeän säädöksen sisällyttämistä asetukseen; se on parannus voimassa olevan asetuksen 7 §:n yleispiirteisyyteen verrattuna. Kohdassa 3) tulee lisätä myös noro. Uuden vesilain määritelmän mukaan noroiksi luokittelevat aiempaa suuremmat uomat, ja vesiensuojelun kannalta riittävä suojaetäisyys on tarpeen määrätä myös niille.

Lisäksi selvyiden vuoksi tulisi säätää, että etäisyysrajoitukset koskevat vain uudisrakentamista (vrt. 17 §).

5§ Lannan varastointi

1. momentti:

Liitteessä 1 esitetään eri lantalajeille uudet tiukennetut lantalatilavuudet, jotka perustelumuistion mukaan perustuvat MTT:n ja SYKE:n yhteistyössä laatimaan selvityk-

seen. Vähimmäistilavuuksia ei ole mahdollista arvioida; liite ei ole mukana lausuttavissa asiakirjoissa. Sinänsä ELY-keskus pitää perusteltuna vähimmäistilavuuksien tarkistamista uusimman tutkimustiedon pohjalta, pesuvedet huomioiden.

3. momentti:

Jos tilalla kertyy varastoitavaa kuivalantaa enintään 20m³ vuodessa, voidaan lanta asetusluonnoksen mukaan varastoida siirtolavalla tai muulla vastaavalla tiivisraken-
teisella alustalla, joka on katoksessa tai joka voidaan kattaa peitteellä.

Peitteellä kattaminen tulee määrätä selkeämmin velvoittavaksi. "Voidaan kattaa" on muodoltaan epämääräinen. Esitetty säädösmuoto ei ole sopusoinnussa lantaloiden kattamisvelvoitteen kanssa.

5. momentti:

Ehdotuksen mukaan tilalla kertyvää ja vastaanotettavaa lantaa voidaan varastoida pellolla enintään kuukauden ajan levitystä odottamassa, mikäli lannan kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 % ja se on asianmukaisesti peitetty valumien estämiseksi. Lantaa ei saa varastoida pellolla 10 § 3 momentissa määrättyä aikana.

Kuukauden määräajan asettaminen on perusteltua. Lannan kuiva-ainepitoisuus voi vaihdella lantaerittäin. Analysointi on käytännössä vaikeaa. Kuiva-ainepitoisuuden toteaminen on valvontatyössä käytännössä mahdotonta, minkä vuoksi pitoisuusrajaa ei tule asettaa. Voimassa olevan asetuksen patterointia koskevassa liitteessä 1 edellytetään kompostointilaitoksesta patteriin siirrettävän lannan kuiva-ainepitoisuudeksi vähintään 30 %. Tätä ei voitane pitää pohjana 5. momentin säädökseen.

6§ Orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointi

1. momentti

Pakkaamattomana toimitettavia orgaanisia lannoitevalmisteita vastaanottavalla tilalla tulee ehdotuksen mukaan olla joko vastaanotettavan määrän mukaan mitoitettava erillinen varastointitila, tai orgaaniset lannoitevalmisteet on varastoitava tiivis pohjaisella alustalla. Lannoitevalmisteet on tarvittaessa peitettävä joko peitteellä tai vähintään 10 cm:n turve- tai muulla vastaavalla kerroksella valumien ja haihtumisen estämiseksi. Mitä tässä tarkoittaa "tarvittaessa"? Mikä taho tarpeen määrittää? Muotoilu on valvonnan kannalta epämääräinen.

3. momentti:

Asetusluonnoksen mukaan jaloittelualueiden valumavedet ja säilörehun valmistuksessa syntyvä puristeneste on otettava talteen ja varastoitava tiiviissä säilössä, ellei niitä käsitellä erillisessä puhdistamossa.

Säilörehutähteiden ja vanhojen säilörehupaalien varastoinnista ei ole säädöksiä. Näistä aiheutuu paikoin ympäristöllistä ja samalla maisemallista haittaa. Nitraatti-asetuksen säädöksillä voitaisiin estää maisemallisten haittojen syntymistä. Säädösten täydentämistä näiltä osin tulisi harkita.

7§ Varastointia koskevat rakenteelliset vaatimukset

1. momentti

Lannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilojen, lantakourujen ja muiden lannan johtamiseen sekä kompostointiin ja mädätykseen tarkoitettujen rakenteiden tulee ehdotuksen mukaan olla vesitiiviitä.

ELY-keskus toteaa, että vesitiiviysmäärittelyn mukaiset ehdot eivät välttämättä täyty iäkkäissä tuotantorakennuksissa tai muissa rakenteissa. Vesitiiviyttä on lisäksi käytännössä lähes mahdotonta valvoa vanhoissa rakenteissa.

2. momentti

Momentin mukaan lietelantalat ja nestemäisten orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilat tulee kattaa kiinteällä tai kelluvalla katteella. Myös kuivalantaloissa tulisi olla vaihtoehtona kelluvaa katetta vastaava menetelmä.

3. momentti

Rakenteiden ja laitteiden tulee olla sellaisia, ettei lannan tai orgaanisten lannoitevalmisteiden siirron, käsittelyn ja varastointitilan tyhjennyksen aikana tapahdu vuotoja. Kuormaaminen tulee tehdä tiivispohjaisella alustalla. Koska siirtymäsäädös (17 §) ei koske momentin edellyttämää alustarakennetta, sen tekemiseen tulisi asettaa riittävä määräaika, esimerkiksi 2 vuotta asetuksen voimaantulosta.

8§ Kuivalannan varastointi poikkeustilanteessa

Kuivalannan kuiva-ainepitoisuusraja 30 % esitetään poistettavaksi valvonnan mahdollisuuden vuoksi (vrt. edellä 5 §:n 5. momenttia koskeva kommentti).

Kuivalannan varastointi aumassa on luonnoksen mukaan kielletty 16.10.-31.1. Kokonaisuutena säädös tiukentaa voimassa olevan asetuksen mukaista patterointimahdollisuutta merkittävästi, koskemaan selkeästi vain poikkeustilanteita. Miten tämä vaikuttaa luonnonmukaista tuotantoa harjoittavilla tiloilla, joilla voi olla tarve lantakompostin ylivuotiseen varastointiin? Voimassa olevassa asetuksessa tämä on huomioitu.

10§ Lannoitteiden käyttö

7. momentti

Ehdotuksen mukaan lantaa ja orgaanisia lannoitteita ei koskaan saa levittää lumipeitteeseen tai routaantuneeseen eikä veden kyllästämään maahan. Viljelijöille on epäselvää, milloin maa on veden kyllästämä. Määritelmä puuttuu asetusluonnoksesta.

Ehdotuksen mukaan nurmipeitteisenä talven yli pidettävillä peltolohkoille lantaa ja orgaanista lannoitevalmistetta saa 31.8. jälkeen levittää vain sijoittamalla. Sijoittaminen on määritelty vain nestemäisille lannoitevalmisteille. Jos on tarkoitus, ettei kuivalantaa saa levittää nurmille 31.8. jälkeen, tästä on syytä säätää asetuksessa.

Ehdotuksen mukaan talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ja lähteiden ympärille on jätettävä maaston korkeussuhteista, kaivon rakenteesta ja maalajista riippuen vähintään 30-100 metrin levyinen vyöhyke, jota ei lannoiteta lannalla ja orgaanisilla lannoitevalmisteilla. Luonnoksen leveysvyöhykemääritelmä on epämääräinen. On asetettava vain yksi selkeä metrimääräinen raja, jonka noudattamiseen ei sisälly tulkinnallisuutta. Rajan määrittely tosin on vaikeaa, useissa tapauksissa 30 metriä voisi olla riittävä. Mikä on säädöksen suhde kunnan ympäristönsuojelumääräyksiin, jos ympäristönsuojelumääräyksessä edellytetään leveämpää vyöhykettä?

Ehdotukseen sisältyvät kaltevia pellon osia koskevat lannoitusrajoitukset ovat tarpeellisia mutta voivat olla valvonnallisesti ongelmallisia. Lannoitteiden käyttöä kaltevilla pelloilla koskevia säädöksiä on myös voimassa olevassa asetuksessa (5 §), valvontatapauksia niihin liittyen on tosin vähän.

11§ Typpilannoitemäärät

Toisen momentin liukoista tyypeä koskeva täydennys on hyvä tarkennus voimassa olevaan asetukseen verrattuna. Tekstissä viitataan taulukon vuotuisiin enimmäismääriin (kg/ha). Tarkoittaako "vuotuinen" kalenterivuotta? Asia on syytä asetuksessa täsmentää. Lisäksi 11 §:n viimeisen momentin mukaan syksyllä 1.9. jälkeen tuotantoeläinten ja orgaanisissa lannoitevalmisteissa levitettävän liukoisen typen määrä (enintään 30 kg/ha) huomioidaan kokonaisuudessaan osana seuraavan viljelykasvin lannoitusta. Miten tämä suhteutuu 1. momentin kokonaistypen vuosittaiseen enimmäismäärään (170 kg/ha) ja 2. momentin taulukon arvoihin? Lasketaanko esimerkiksi edellisen vuoden syksyllä lannan mukana levitetty liukoinen typpi seuraavan vuoden kokonaistypen ja liukoisen typen kokonaismääriin? Tämäkin on syytä asetuksessa selventää. Huuhtoumariskien pienentämiseksi ELY-keskus pitää perusteltuna rajoittaa lannassa levitettävän liukoisen typen määrää syksyllä.

Asetusluonnoksen mukaan, jos liukoisen typen lannoitusmäärä ylittää 150 kg/ha vuodessa, määrä on jaettava kahteen erään. Onko olemassa sellaisia kasveja, joiden viljelytapaan kuuluu antaa yli 150 kg/ha liukoista tyypeä kerralla?

12 § Fosforilannoitemäärät

Ehdotetut kokonaisfosforin enimmäislannoitemäärät (liukoisen fosforin perusteella laskettuna) ovat erittäin suuret suhteessa esim. ympäristökorvausjärjestelmän mukaisiin määriin. Valmistettava asetukset määrittelee vesiensuojelun ns. perustason viljelytoiminnassa tiloilla, jotka eivät ole mukana ympäristökorvausjärjestelmässä. Muistios- ta ei käy ilmi, millä perusteella esitetyt enimmäismäärät on määritelty. Fosfori on Suomen sisävesissä tärkein rehevöitymistä edistävä tekijä. Asetuksen tavoitteena on ehkäistä lannoittamisesta pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään aiheutuvia päästöjä. Tätä tavoitetta ehdotetut fosforille sallitut enimmäislannoitusmäärät eivät tue. Mikäli fosforilannoituksen tasoa koskeva määräys asetuksen sisällytetään, enimmäismäärät tulee määritellä ympäristöperustein, selvästi luonnoksessa esitettyä alhaisempina. Lannoituksessa tulee myös huomioida 10 §:n 2 momentti, kuten typpilannoituksessa.

13 § Ravinnepitoisuuksien määrittäminen ja

14 § Toiminnanharjoittajan kirjanpitovelvollisuus

Ehdotuksen 13 §:n mukaan lanta-analyysin tiedot ja orgaanisten lannoitevalmisteiden tuoteselosteet on säilytettävä. Säilytysaikaa ei kuitenkaan ole määritelty. Sama koskee kirjanpitovelvollisuutta (14 §). Säilytysaika tulisi määritellä. Lisäksi valvontaa varten tulisi tarkemmin määritellä, miten 13 §:ssä tarkoitettu lanta-analyysin ja taulukkoarvojen keskiarvo lasketaan, mikäli sitä lannoituksessa edellytetään käytettävän. Tarkempi ohjeistus voitaisiin sisällyttää esimerkiksi lausunnossa aiemmin mainittuun soveltamisohjeeseen.

15 § Valvonta

Asetuksen valvontaa koskeva pykälä on pitkälti samansisältöinen kuin voimassa olevassa asetuksessa. Ehdotettu lisäys asetuksen rikkomista koskevien tietojen ilmoittamisesta ELY-keskukselle on tarpeen täydentävien ehtojen valvonnan lisäksi myös nitraattidirektiivin raportointivelvoitteiden vuoksi. Pykälään esitetään lisättäväksi velvoite toimittaa tiedot rikkomuksista viivytyksittä.

Kunnan ja valtion valvontaviranomaisen tehtävä ympäristönsuojelulain valvonnassa on osin päällekkäinen. Valvontaa koskevassa kohdassa olisikin tarpeen selkeyttää kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat –vastuualueen roolia asetuksen valvonnassa, etenkin ympäristöluvanvaraisten eläinsuojien osalta. Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeessa (Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2010) todetaan, että nitraattiasetuksen valvontavastuu jakautuu lupaviranomaisen toimivallan mukaisesti. ELY-keskus valvoo nitraattiasetuksen noudattamista aluehallintoviraston luvittamissa eläinsuojissa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu asetuksen valvonta luvittamiensa eläinsuojien lisäksi tiloilla, jotka eivät ole luvanvaraisia. Lisäksi ELY-keskus valvoo yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelmiä koskevien ns. täydentävien ehtojen noudattamista tiloilla ympäristönsuojelulain 22 §:n nojalla.

Lisäksi ELY-keskus toteaa, että valvottaessa karjanlannan käyttöä, tulee täydentävien ehtojen lannoitusvalvonnassa ja esim. ympäristölupien valvonnan yhteydessä käyttää yhteneväistä laskentatapaa. Lietelantalaan ja myös kuivalantaloiden virtsa-säiliöihin johdetaan yleensä myös sadevesiä, pesuvesiä ja puristenesteitä, joita Mavi:n valvontaohjeen mukaisessa lannoitusvalvonnassa (perustuu tilan eläinmäärään) ei huomioida muuten kuin viljelijän antaman lisätiedon tai selvityksen mukaisesti.

Ari Niiranen
Ylijohtaja

Aarne Wahlgren
Ympäristönsuojelupäällikkö
Ympäristö ja luonnonvarat –vastuualue